

Redd Barna

SNAKK OM **NETTVETT** PÅ FORELDREMØTET

Et ressurshefte til bruk på foreldremøter.

Tilpasset småskoletrinnet, mellomtrinnet og ungdomsskolen.

INNHold

Forord	2
De viktige foreldrene	3
Forberedelser	4
DEL 1: TRINN 1-4	5
For mye tid på spilling?	6
Stygg språkbruk, digital mobbing og mediepåvirkning	8
Være en venn på nett og overalt- hva betyr det?	10
Skremmende og ekle inntrykk- kan vi skjerme barna våre mot alt?	12
Kildekritikk – skal vi tro på at vi leser og ser på nett?	14
Nettovergrep – ikke alle er den de sier at de er... ..	16
DEL 2: TRINN 5-7	18
Hva er viktigst – tid brukt, aldersgrenser eller opplevelser?	19
Sosiale medier og digital mobbing	21
Deling, behov for å bli sett og bekreftelse	23
Kildekritikk – skal vi tro på alt vi leser og ser på nett?	25
Nettovergrep – ikke alle er den de sier at de er... ..	27
DEL 3: UNGDOMSTRINNET	29
Hva er viktigst – tiden bruk eller opplevelsen?	30
Sosiale medier og digital mobbing?	32
Kildekritikk – hvordan ta stilling til det man leser og ser på nett?	34
Deling, behov for å bli sett og bekreftelse	36
Utprøving, press, seksualitet og nettovergrep	38
Fakta.....	40

FORORD

Vi kan alle hjelpe barna til å ha en trygg og god digital hverdag på skolen, fritid og hjemme. Det at foreldrene i vennegjengen eller i klassen/trinnet snakker sammen, gjør barna trygge på at de møter de samme rådene og rammene, og det gjør det lettere å ta kontakt med hverandre hvis en situasjon oppstår. Diskusjonsopp-
legget består av caser/historier, lenker til filmsnutter og spørsmål som foreldre kan diskutere for å snakke om grenser og rammer for barns nettbruk.

Aktivitetene kan brukes av skolen, FAU, foreldregupper eller fritidsaktiviteter for å samle foreldrene om nettvett-diskusjoner.

Innholdet i dette heftet er tilgjengelig på www.reddbarna.no/nettvett

Vi kan alle hjelpe til å gi barn og ungdom en god digital hverdag!

SNACK OM NETTVETT PÅ FORELDREMØTET

Et ressurshefte til bruk på foreldremøter.

Tilpasset småskoletrinnet, mellomtrinnet og ungdomsskolen.

Redd Barna, mars 2017

Utviklet av Pia Lang Consulting og Kaja Hegg

Grafisk design: Anna Maria Pirolt, www.brodogtekst.no

DE VIKTIGE FORELDRENE

Foreldrene og andre voksne er viktige i barnas liv - som rådgivere, veiledere, rollemodeller og støtteapparat hvis barna opplever noe vanskelig eller trenger hjelp.

Mens barnas bruk av digitale medier blir mer sosial, mer variert og mer selvstendig ettersom barna blir eldre, avtar interessen for barnas digitale hverdag fra foreldrenes side med stigende alder. Hvordan kan foreldrene fortsette å følge barna inn i den digitale hverdagen? Snakk sammen!

Hva er viktigst?

1. Vær nysgjerrig og vis interesse, spill gjerne, gjør deg kjent med de tjenestene, spillene og appene barna bruker og utforsk innstillinger, aldersgrenser og muligheter. Voksne trenger ikke være ekspert på tjenester og teknologi.
2. Snakk med barna om deres digitale hverdag, akkurat som man snakker om det som skjer på skolen og på fritiden. Snakk om hva som er greit og ikke greit, lov og ikke lov, hvilket ansvar hver og en av oss har for et godt miljø og hva de kan gjøre for å være en god venn på nett og mobil.
3. Gjør deg tilgjengelig, og gi beskjed om at de må si fra til en voksen hvis noe skjer!
4. Behold roen og forsøk å lytte hvis barnet/ungdommen forteller om hendelser og situasjoner der de trenger hjelp - også hvis de selv har gjort noe dumt. Prøv å nøste opp i det som er skjedd og ta barna med på råd for å løse situasjonene.
5. Snakk med andre foreldre, skolen og fritidsarenaene - da kan barna møte de samme rammene andre steder og det blir lettere å ta opp ting hvis noe skjer.

Hva kan dere bli enige om?

- Hvilke regler har dere for tidsbruk hjemme? Har dere samme regler for hele familien?
- Hva slags grenser skal dere sette for bruk av digitale medier når barna er på besøk hos hverandre?
- Når er det OK at barna får sin egen mobiltelefon?
- Hva de skal få lov til å se på/gjøre hos hverandre?
- Hvilke apper/spill bruker barna og hvilke er det greit at de laster ned? Er det noen som bruker sosiale medier/spill?
- Når er det greit at barna får lov å bruke sosiale medier med aldersgrenser?
- Hvilke ideer til gode spill og apper har de andre foreldrene?
- Er det greit, og på hvilken måte skal man luften bekymringer/gi tilbakemeldinger om at noe er skjedd?
- Hva er det greit og ikke greit at barna sier og gjør på nett og mobil og ellers?

FORBEREDELSE

Uansett hvilke trinn eller grupper foreldremøtet skal arrangeres for, anbefaler vi at dere gjør noen forberedelser.

Organisering

Aktivitetene her er laget for at foreldrene og skolen skal snakke sammen og bli enige om noe de har lyst til å si til elevene. Derfor er alle oppgavene lagt opp rundt gruppediskusjoner og aktiviteter for å gi alle foreldre mulighet til å delta og for at diskusjonene skal ha et konkret resultat. Hensikten er å skape forandring og et godt klassemiljø.

Forsøk å få med alle foreldrene på møtet. Hva skal til?

- Kan skolen bidra med barnevakt for de som har problemer med barnepass?
- Snakker alle foreldrene norsk? Er det behov for tolk?
- Er det noen foreldre som tenker at "dette kan jeg" eller "dette trenger jeg ikke"?
Hva skal til for å trekke dem til møtet?
- Hvilke temaer er alle foreldrene opptatt av?

Innspill fra elever, helsesøster, sosiallærer, miljøarbeider og rektor

Alle barn og ungdom bruker digitale medier litt forskjellig, og kanskje er det spesielle situasjoner som har oppstått på deres skole? Det er viktig at diskusjonene dere skal ha i foreldregruppen er basert på hvordan deres barn bruker digitale medier og hva som er mest relevant for akkurat dem.

Vi anbefaler:

- At kontaktlærer gjennomfører en kartlegging av hvilke apper og tjenester elevene bruker i forkant av foreldremøtet
- At elevrådet blir bedt om å gi innspill til foreldremøtet - både på temaer og på råd til foreldrene.
- Å vurdere om elevene skal være med på foreldremøtet og på diskusjonene. Fordelen med dette er
  - 1) at de kan gi ekspert-innspill på sin egen digitale hverdag og
  - 2) at de kan være med å lage de felles avtalene/reglene som foreldrene kommer frem til - rammer blir bedre og mer effektive hvis barna selv er med og lager dem.
- At helsesøster, miljøarbeider, sosiallærer, lærerne eller rektor forteller om saker/hendelser/situasjoner fra deres skole
- At de ansatte deltar på foreldremøtet for å være sammen med foreldrene, lære av barnas aktiviteter og bidra til foreldrenes diskusjoner, og ta temaer og råd tilbake til skolen
- At skolen, FAU og elevrådet lager handlings- og beredskapsplaner i samarbeid, slik at skolen og foreldrene er enige om hvordan de sammen kan håndtere ulike situasjoner

DEL 1: TIL FORELDREMØTET PÅ 1.- 4. TRINN

Å snakke med barna om bruken av nett og mobil er det viktigste for å gi barna en god og trygg hverdag med digitale medier. Å snakke sammen om ting som skjer bidrar til et bedre læringsmiljø på skolen, mindre mobbing og at barna får kunnskap om hvordan de skal håndtere ulike situasjoner når de oppstår.

Start så tidlig som mulig!

Lær barna å håndtere situasjoner og opplevelser! Selv om barna på 1.-4. trinn ikke er så sosiale på nett ennå, kan dere legge grunnlaget for at barna behandler hverandre på en god måte på nett og mobil når dere snakker om det før barna begynner å være sosiale.

Temaer og aktiviteter

Dette diskusjonsopplegget er bygget opp rundt ulike temaer som tar opp foreldres opplevelser av barnas digitale hverdag, barnas opplevelser i digitale rom, og hva som er lurt å tenke på for å gi barna en god digital hverdag i fremtiden.

Aktivitetene er bygget opp med kort info, caser/filmer og diskusjonsoppgaver. Redd Barna har også laget metodeheftet for lærerne til å jobbe med nettvett i 1.-4. trinn: "Vær en venn på nett" Heftet kan lastes ned og bestilles på www.reddbarna.no/nettvett

TEMA: FOR MYE TID PÅ SPILLING?

Spilling er, sammen med å se på video og TV, det barn i 1.-4. trinn bruker mest tid på på nett og mobil. Tid brukt på dette er en kilde til uenighet hjemme, og mange foreldre opplever et dilemma: spillene er lærerike, men tar tid bort fra andre aktiviteter. Kan dere foreldre lage felles regler?

Tid brukt på digitale medier er den største kilden til uenighet hjemme. 1.-4.-klassinger bruker mest tid på å treffe venner, bruke internett på PC/nettbrett, bruke mobil og noe sosiale medier. Endel barn mener selv de bruker for mye tid på dette, og mange mener foreldrene også bruker for mye tid på nett, mobil og jobb.*

Mange foreldre opplever et dilemma - de digitale aktivitetene er meningsfulle og lærerike, men de tar tid bort fra andre aktiviteter. Samtidig opplever kanskje foreldre at barna gjør ting på nett og mobil som foreldrene ikke klarer å følge med på, de føler at de mister kontrollen og bekymrer seg for hva som kan skje når de voksne ikke er tilstede.

Til foreldremøtet:

1. Sett dere i grupper
2. Diskuter med basis i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen.
3. Noter på store ark.
4. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap.
5. Bruk 15 minutter til slutt på å lage råd/regler til barna

* Kilde: Barn og medier 2016, Medietilsynet

? Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Hvorfor blir spilling, data og mobilbruk et problem hjemme?
- Hva er egentlig problemet: tiden eller det barna gjør på digitale enheter eller noe annet?
- Hvorfor blir barna så oppslukt av dette?
- Hva ønsker vi at barna skal bruke tiden sin på?
- Er det forskjell på tid brukt på det digitale og andre ting, for eksempel sport eller å spille instrument? I tilfelle hvorfor?
- Hvordan kan dere foreldre få innblikk i hva barna gjør i spillene, appene osv?
- Er barna åpne for å la de voksne få følge med i sin digitale hverdag? På hvilken måte ja eller nei?
- Hvordan bruker dere voksne de digitale mediene og enhetene (Tid, enheter, apper, spill...)
- Hvilke regler har dere hjemme?
- Har dere felles regler hjemme?
- Når mener dere det passer at barn få ulike apper, spill og sosiale tjenester? Og mobiltelefoner?
- Hva betyr det at barnet skal gjøre seg ferdig med et spill/TV-program?
- Hvordan kan voksne hjelpe barna til å avslutte?
- Hva gjør dere hvis barnet sier at alle de andre barna i klassen/gruppa får lov til å bruke data/mobil ubegrenset mye?
- Er det lurt å ha felles regler for elevene i klassen/gruppa/trinnet? I tilfellet hvilke regler skal dere lage?
- Er det noe skolen bør vite om eller få beskjed om?

TEMA: STYGG SPRÅKBRUK, DIGITAL MOBBING OG MEDIEPÅVIRKNING

TV-programmer og video-snutter, særlig på Youtube, er noe av det barn i 1.-4. trinn bruker mest tid på på nett og mobil. Mange plukker opp ord og uttrykk og vil prøve ut eller tar etter oppførsel de ser brukes - på godt og vondt. Hvordan kan dere foreldre hjelpe dem til å behandle hverandre på en god måte?

Mange skoler opplever at elevene kaller hverandre skjellsord, har en stygg og tøff språkbruk og at dette brukes for å hevde seg. Ord som brukes er blant annet homo, hore, muslim, jøde, ape, dust, teit, feit, fuck, bitch, faen, svarting, taper, lesbe, småen.

Samtaler med barn og unge viser at mange sier styggere ting på nett og mobil enn ansikt til ansikt, at det er lett å skjule seg bak et tastatur og kan være anonym. Dette gjelder mange voksne også, som bruker kommentarfelt under nyheter til å hetse andre.

Forberedelse:

1. Vurder om elevene skal være med og diskutere sammen med dere
2. Snakk med læreren om elevene kan ha en oppgave på skolen for å kartlegge hvilke ord som brukes på skolen, på fritiden og i vennegjengen. De kan ta i bruk verktøy fra "Vær en venn på nett" for å snakke om dette.

Se enten en filmsnutt fra Norsk folkehjelp om unges bruk av skjellsord www.folkehjelp.no/skjellsord eller les historien under.

HISTORIE TIL DISKUSJON

Julekort

Det nærmer seg jul, og klasse 3A skal lage julekort. Den dagen er det mange elever som opplever at de har fått anonyme kort i sekken - kort der det står at de er stygge, dumme, teite, duste. Kortene er ikke undertegnet. Endel elever synes ikke det gjør så mye, og kaster kortene i posten, mens andre elever synes det er vondt og leit å få sånne meldinger på kort.

1. Sett dere i grupper
2. Velg gjerne en gruppeleder som kan sørge for at alle får si noe. Dere skal ikke kritisere hverandres barn, væremåte eller språkbruk.
3. Noter på et stort ark
4. Presenter konklusjonene for hverandre og diskuter i plenum - kan dere bli enige om noe?
5. Sett av 15 minutter til slutt til å lage regler eller ting dere vil snakke med barna om eller lag en plakat

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Hva tenker dere om denne filmen?
- Hvor tenker dere at barn fanger opp ord og uttrykk som de kaller hverandre?
- Har dere overhørt ting barn har sagt/kalt hverandre som dere ikke synes er greit? Hvilke og hvorfor var det ikke greit?
- Er det ord eller uttrykk fra TV, spill, musikkvideoer dere har reagert på?
- Hvordan snakker dere med barna deres om ord og hvordan det er greit eller ikke greit å snakke sammen/være mot hverandre?
- Kjenner dere til noen skjellsord som blir brukt på skolen?
- Kjenner dere til noen måter ord og uttrykk blir brukt på skolen?
- Hva er mobbing?
- Når mener dere at barna skal få tilgang på ulike sosiale tjenester og spill? Er dere enige? Hvis ikke - hvorfor?
- Hvordan mener dere at barna blir påvirket at den språkbruken de hører rundt seg?
- Kan dere hjelpe barna til å tenke over hva de sier og hva det betyr for andre? På hvilken måte? Hvordan kan dere hjelpe barna å lære å vise hensyn?
- Er det forskjell på hva som er greit på nett/mobil og ansikt-til-ansikt? På hvilken måte?
- Hvordan kan dere samarbeide med skolen, lærerne og elevrådet om elevenes språkbruk?
- Kan dere bli enige om hva som er greit og ikke greit å si til og om hverandre, og hva dere skal si til barna deres om dette? Kanskje dere kan lage en plakatt som kan henges opp i klasserommet sånn at barna vet at dere er enige om noe?

TEMA: VÆRE EN VENN PÅ NETT OG OVERALT – HVA BETYR DET?

Selv om mange barn på 1.-4. trinn ikke er sosiale på nett og mobil ennå, er det viktig å begynne tidlig med å bygge vennskap, øve på digitale sosiale ferdigheter for å forberede dem og kunne gi dem en tryggere hverdag for dem når de begynner å være sosiale på nettet. Det er viktig å snakke om deling av passord, bilder og video og om hvordan man kan være en venn også på nett.

På nett og mobil ser man ikke hverandres ansikt og kroppsspråk. Derfor er det vanskelig å vite hvordan det man har gjort eller sagt, oppfattes av andre. En kommentar, et bilde eller en film som noen syntes var kjempemorsom, kan oppleves som leit eller erting for den som fikk kommentaren rettet mot seg.

Elevene kan gjennomføre aktiviteter fra heftet *Vær en venn på nett* som er laget til elever fra 1.-4. Kan lastes ned eller bestilles på www.reddbarna.no/nettvett
På dubestemmer.no finner du filmer om digital mobbing laget for 9-13-åringer.

Til foreldremøtet

Bruk historiene under som utgangspunkt for diskusjon.

HISTORIER TIL DISKUSJON

”Vi bare tulla”

Johannes går i klasse 3B. Nesten alle guttene i klassen spiller et spill der de kan chatte mens de spiller. Selv om de ikke får lov, logger de seg på på skolen for å vise hverandre hvor langt de er kommet. En dag Johannes logger seg på etter leksene, ser han at chatten hans er full av stygge kommentarer, kjeft og hets for ett eller annet han skal ha sagt. Men han har ikke sagt det! Hva har skjedd? Har noen stjålet passordet hans? Johannes blir lei seg, men vet ikke hva han skal gjøre - skal han si fra til Mamma eller Pappa? Til læreren? Eller skal han si til kameratene at det ikke var han som skrev det? Han gruer seg skikkelig til å gå på skolen, til å møte de andre. Hva kommer de til å si?

Utestengt på nett

Sara går i 4. klasse. Mange jenter er på MovieStarPlanet, der de treffes, viser hverandre klær og figurer, og lar figurene finne på morsomme ting sammen. Men i det siste er Sara lei seg - de andre jentene vil ikke la figurene sine finne på noe med hennes figur. Når hun kommer inn i et rom, så går de bare ut, overser henne, og ingen sier hei når figuren hennes treffer noen andre figurer. Sara orker egentlig ikke å treffe de andre jentene, og får ikke med seg noe av undervisningen.

1. Sett dere i grupper
2. Diskuter med bakgrunn i spørsmålene under
3. Noter på et stort ark
4. Presenter for de andre gruppene og diskuter i plenum
5. Bruk de siste 15 minuttene på å bli enige om noen ting dere vil si til elevene - kan det bli til en plakat dere kan henge opp på skolen og hjemme?

? Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Har dere hørt om hendelser som ligner disse? Fortell
- Kan noe slikt skje i deres gruppe/klasse/trinn?
- Gjør en liten kartlegging: Hvilke spill og apper bruker deres barn?
- Er noen av disse sosiale? På hvilken måte?
- Bruker dere sosiale medier selv?
- Når mener dere barna skal få bruke ulike sosiale medier og apper? Er dere enige? Hvis ikke, hvorfor ikke?
- Hvor mange av dere har snakket med barna om deling av passord og bilder?
- Har dere noen gang lagt ut bilder, film eller tekst dere har angret på? Fikk dere slettet det? Hvorfor angret dere?
- Undersøkelsene med barn og foreldre viser at barna opplever mobbing, utestenging og trusler på mobil mer enn hva foreldrene tror. Hvorfor er dette, tenker dere?
- Er det forskjell på hva som er greit og ikke greit å si og gjøre på mobil og nett og ansikt til ansikt?
- Tenker dere at barna deres kunne ha sendt sånne meldinger? Hvorfor eller hvorfor ikke?
- Snakker dere med barna deres om deres opplevelser på nett og mobil og hvordan de er mot hverandre både på nett og mobil og ellers?
- Hva kan dere gjøre for at barn skal tenke gjennom hva de skriver og gjør mot hverandre på nett og mobil, på skolen og andre steder?
- Hva er det viktigste dere foreldre kan bli enige om som dere har lyst til å fortelle barna deres for å bidra til at alle barn kan ha en god hverdag - på nett og mobil og ellers?

TEMA: SKREMMENDE OG EKLE INNTRYKK – KAN VI SKJERME BARNA VÅRE MOT ALT?

For barn på 1.-4. trinn er spilling, TV og video de mest vanlige digitale aktivitetene. De fleste opplevelsene barna har er morsomme eller lærerike, og Youtube brukes til å lære nye dansetrinn, nye Minecraft-muligheter og til å lære å spille gitar - eller helt andre ting.

Likevel bruker endel barn spill som er ment for eldre barn, og ser TV-serier og videoer som kan være skremmende for dem. Både synsinntrykk, hendelser og lyder kan virke skremmende på barn, og endel er redde for å få mareritt.

Mange barn skiller godt mellom fiksjon og virkelighet og blir mer påvirket av virkelige hendelser, men kan komme opp i dilemmaer enten fordi de blir presset av venner eller fordi de oppsøker spennende opplevelser som kanskje ble mer skremmende enn de hadde tenkt.

Til foreldremøtet

1. Sett dere i grupper
2. Les om Markus
3. Diskuter med utgangspunkt i spørsmålene under
4. Noter på store ark
5. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap
6. Bruk 15 minutter på slutten for å lage felles regler/råd til barna

HISTORIE TIL DISKUSJON

Presset til å se ekle ting

Markus er åtte år og ofte hjemme alene etter skoletid. Av og til tar han med venner hjem. De er mye på nettet og leter etter spennende ting, for eksempel på YouTube.

I det siste har bestevennen til Markus vært veldig interessert i å lete etter videoer av døde mennesker, vold, krig, dyremishandling og voksne som kler av seg. Markus synes mange av lmene er ekle. Han klarer ikke å få bildene ut av hodet etterpå, og av og til får han ikke sove eller våkner om natten og tenker på det han har sett. Men han er redd for at bestevennen skal synes han er barnslig eller kjedelig hvis han sier at han ikke har lyst til å se på lmene. De voksne hjemme har sagt at han ikke får lov å se på stygge ting på nettet, så han vil ikke si noe til dem fordi han kanskje får kjeft.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Hva tenker dere om historien – kunne det skjedd?
- Hvor vanlig er det at barna våre blir skremt av filmer og bilder på nettet?
- Hvilke spill/programmer/apper/tjenester bruker barna våre? (eks Youtube, Snapchat, Google, Minecraft, andre spill...)
- Hender det at barna ser på noe sammen med eldre søsken som kanskje ikke er ment for deres aldersgruppe?
- Hva tror dere deres barna ville gjort hvis de så noe de ikke likte eller ble opprørt av på nett?
- Kjenner dere til aldersgrensene på de tjenestene barna bruker? Hvordan kan dere sjekke?
- Tror dere barna presser hverandre til å se ting noen kan bli skremt av/synes er ekkelt?
- Hva synes dere som gruppe er greit og ikke greit at barna ser eller leser på nett? Er det noe dere ikke vil at de skal komme borti? Hvorfor?
- Hva ønsker dere at barna skal gjøre hvis de ser noe de ikke liker? Vet barna om det?
- Hva kan vi som foreldre gjøre hvis vi oppdager at barna sender hverandre skremmende/ekle ting?
- Hvordan skal vi snakke med barna om det de opplever? Hvordan reagerer vi?
- Hva kan foreldre gjøre dersom de hører om at barna har sett skremmende eller ekle ting hos venner eller andre?
- Kan foreldregruppa bli enige om noen felles grenser/regler?
- Er det noe skolen bør vite om at elevene ser eller gjør?

TEMA: KILDEKRITIKK – SKAL VI TRO PÅ ALT VI LESER OG SER PÅ NETT?

Internett er en kilde til informasjon for skolearbeid, om interesser, debatter og nyheter. Barn på 1.-4. trinn har i mange tilfeller begynt å bruke internett for å finne informasjon og mange surfer på egenhånd, og noen følger blogger, fansider og Youtube-kanaler fast.

Det å skille ut hva som er sant og ikke sant, hva som er reklame, skjult reklame, og hva som er ekte nyheter er vanskelig både for voksne og for barn, og det er viktig å huske på at alle og enhver kan legge ut informasjon på nettet og manipulere informasjon.

Til foreldremøtet

1. Vis en av videoene under eller gå rett på diskusjonspunktene
Fra *Viralgranskaren* (på svensk) <https://youtu.be/wc353OW5kVW0>
Fra *Nasjonal digital læringsarena* (NDLA) <https://youtu.be/eFJQFsJzDDY>
2. Sett dere i grupper
3. Diskuter med bakgrunn i spørsmålene under. Velg gjerne en gruppeleder som kan sørge for at alle får si noe
4. Noter på et stort ark
5. Presenter diskusjonene for hverandre og diskuter i plenum
6. Sett av 15 minutter på slutten til å bli enige om 3-5 ting dere vil at barna skal vite om

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Har dere selv noen ganger sett noe som dere trodde var sant, men som viste seg å være feil?
- Er det lett å la seg lure av ting vi ser på nett?
- Hvordan kan vi skille det som er sant fra det som ikke er sant?
- Hvorfor kan det være vanskelig å skille informasjon på nettet?
- Hva slags konsekvenser kan det få for barn at de ikke sjekker informasjon?
  - I sosiale relasjoner og vennskap
  - For fysisk og mental helse
  - For deres digitale liv
- Hvordan kan dere hjelpe barna å være kritisk til kilder på nett og sjekke om noe er sant eller ikke?
- Har dere overhørt at barna lyver til hverandre? Hvorfor gjør de det, tenker dere?
- Hva skal man si hvis man som foreldre skjønner at noen, for eksempel venner av barna, ikke snakker sant?
- Er det lett å ta en telefon til andre foreldre for å sjekke om noe er sant?

TEMA: NETTOVERGREP – IKKE ALLE ER DEN DE SIER AT DE ER...

Noen spill og programmer er sosiale, der barn kommer i kontakt med andre personer. Akkurat som på andre steder barnet ferdes og aktiviteter de er med i, finnes det personer på nett som søker kontakt med barn. Det kan være vanskelig å kjenne igjen tegnene på at man blir manipulert, og det kan være lurt å snakke om at også dette kan skje på nett og mobil.

Det å manipulere barn på nettet for seksuelle formål er ulovlig og straffbart, enten det er å få dem til å sende fra seg avklede bilder, true til taushet, utøve verbale krenkelser, å møte barn via videosamtaler eller å møte barn fysisk for å begå seksuelle overgrep.

Vi kjenner ikke godt til omfanget av barn på 1.-4. trinn som utsettes for slik manipulasjon eller utnyttning. Kontakten kan skje gjennom videochat, samtalejenester på nett (Viber, Facetime, Skype), i spill som Momio, MovieStarPlanet, Minecraft eller Clash of clans hvis man spiller på internett, på sosiale medier, blogger og fansider, datingsider og i nettforumer.

Til foreldremøtet

Les opp en av historiene under eller se en av filmene fra NRK Super eller Kripos

HISTORIE TIL DISKUSJON

Ble kontaktet av ukjente voksne

Ambre (13) opplevde noe ubehagelig da hun var ni år og var på en nettside for barn. Hun la ut telefonnummeret sitt selv om hun visste at det var noe hun ikke burde gjøre. Hun ble da kontaktet av flere ukjente voksne menn som både ringte og sendte meldinger. Ambre syntes opplevelsen var ubehagelig, og turte i starten ikke fortelle det til foreldrene. Hun var redd de ville bli sinte siden hun hadde lagt ut telefonnummeret sitt - noe hun ikke hadde hatt lov til. Heldigvis oppdaget faren det og hjalp henne, men etter opplevelsen har hun vært mye mer forsiktig med hva hun legger ut på nett om seg selv.

Les hele saken og se innslaget på NRK Supernytt :

<http://nrksuper.no/super/supernytt/2013/11/25/ble-kontaktet-av-ukjente-voksne-pa-nettet/>

1. Sett dere i grupper
2. Diskuter med utgangspunkt i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som sørger for at alle får snakket
3. Noter på store ark
4. Presenter for hverandre og diskuter i plenum
5. Sett av 15 minutter til slutt for å bli enige om 3-5 ting dere vil snakke med barna om

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Kjenner dere til at noen barn har blitt kontaktet av voksne eller eldre barn/unge på nett og mobil? Hva skjedde?
- Kjenner dere til at noen voksne har blitt manipulert eller lurt på nett eller mobil? Hva skjedde?
- Hvem har ansvaret for å beskytte barn på nett og mobil?
- Når mener dere det passer at barna får ta i bruk sosiale tjenester? Hva bør foreldre tenke på før de lar barna ta disse i bruk? Er det viktig å tenke på aldersgrenser?
- Er spillene barna spiller sosiale? Er de åpne for fremmede, eller har barna lukkede profiler?
- Er det lett eller vanskelig å snakke med barna om at de kan bli kontaktet av folk som vil utnytte dem?
- Hvordan kan dere snakke med deres egne og andres barn om at disse tingene kan skje?
- Hva hadde dere sagt hvis deres barn hadde fortalt om at noe slikt hadde skjedd?
- Mange barn har problemer med å fortelle om det hvis de er blitt manipulert på nett og mobil fordi de kanskje føler de har vært med på det selv, slik Ambre i innslaget til NRK Super fortalte om. Hvordan kan foreldre bygge den tilliten som skal til for at barna forteller selv om de har gjort noe de ikke fikk lov til?
- Hva ville dere gjøre hvis dere fant ut at barnet deres hadde inngått i kontakt med voksne/eldre barn/ungdom på denne måten, men ikke hadde fortalt om det selv?
- Hva ville dere gjøre hvis en annen forelder fortalte om ting som var skjedd på nettet som ditt barn ikke ville fortelle om selv?
- Er det viktig og riktig at foreldre passer på andres barn, eller er det best om alle bare passer på sine egne barn og ikke andres?
- Kan dere foreldre bli enige om noe dere kan fortelle dere barna deres at de skal gjøre dersom de blir utsatt for seksuelle eller andre krenkelser?
- Er det noe skolen kan gjøre eller bør vite om?

DEL 2: TIL FORELDREMØTET PÅ 5.-7. TRINN

Å snakke med barna om bruken av nett og mobil er det viktigste for å gi barna en god og trygg hverdag med digitale medier. Å snakke sammen om ting som skjer bidrar til et bedre læringsmiljø på skolen, mindre mobbing og at barna får kunnskap om hvordan de skal håndtere ulike situasjoner når de oppstår.

Lær barna å håndtere situasjoner og opplevelser! Barn på 5.-7. trinn går fra å ikke være så sosiale på nett til å bli ungdommer. Selv om bruken av digitale medier blir mer selvstendig, er foreldrene viktige i barnas liv. I løpet av disse årene kan de voksne hjelpe til å legge grunnlaget for at barna behandler hverandre på en god måte på nett når dere snakker om det sosiale nettet samtidig som barna begynner å bruke det.

Lær av hverandre og forsøk å bli enige i foreldregruppa

Foreldre er barnas viktigste veiledere! Dere kjenner deres barn og deres hverdag best. Barna vil gjerne snakke med dere, få veiledning av dere og vite at de kan komme til dere hvis de får problemer.

«Ikke bli så hysteriske, men lytt. Hør etter og forsøk å finne ut av hva som er skjedd før dere hjelper oss å finne løsninger!»

Gutt på 6. trinn

Temaer og aktiviteter

Disse diskusjonsoppgavene er bygget opp rundt ulike temaer som tar opp foreldres opplevelser av barnas digitale hverdag, barnas opplevelser i digitale rom, og hva som er lurt å tenke på for å gi barna en god digital hverdag i fremtiden.

Aktivitetene rundt hvert tema er bygget opp med kort info, caser/filmer og diskusjonsoppgaver. Redd Barna har også laget undervisningsopplegg for 5.-7. trinn, "Tenk før du deler", som kan brukes av skolen for å snakke med elevene om nettvett. Den kan lastes ned eller bestilles på www.reddbarna.no/nettvett

TEMA: HVA ER VIKTIGST – TID BRUKT, ALDERSGRENSENER ELLER OPPLEVELSER?

Spilling og mobilbruk er en viktig del av 5.-7-trinnsbarnas digitale hverdag. For gutter er spillings viktig, mens jentene bruker mer tid på sosiale medier og mobil. Tiden brukt til digitale aktiviteter er en kilde til uenighet hjemme. Men hva er viktigst å snakke om hjemme - tiden, aldersgrenser eller barnas opplevelser - og hvilke grenser ønsker dere foreldre å sette?

Tid brukt på digitale medier er den største kilden til uenighet hjemme. Mange foreldre opplever barnas bruk av digitale medier som et dilemma: det kan være lærerikt og nyttig, men det tar tid bort fra andre viktige aktiviteter. Samtidig er foreldre ofte mer opptatt av barnas andre fritidsaktiviteter og medieopplevelser, enn barnas digitale hverdag, og mens barnas opplevelser på nett og mobil blir stadig viktigere, blir foreldrenes engasjement lavere når barna blir eldre.

Det å ha en åpen og nysgjerrig interesse for barnas digitale hverdag gjør det enklere for foreldre å følge med i barnas utvikling, og kunne komme med veiledning, råd og støtte underveis.

Til foreldremøtet

1. Se (eventuelt) filmen, der ungdommer snakker om hva slags regler for spillings og internett de ønsker seg hjemme <https://www.facebook.com/husfred.snakkomspill/videos/540354522807848/>
2. Sett dere i grupper
3. Diskuter med basis i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen.
4. Noter på store ark.
5. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap.
6. Bruk de siste 15 minuttene til å bli enige om noen ting dere vil snakke med barna om. Lag eventuelt en plakat som kan henges opp på skolen så barna vet hva dere har snakket om.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Hvorfor blir spilling, internett og mobilbruk et problem hjemme?
- Hva er egentlig problemet: tiden eller det barna gjør på digitale enheter eller noe annet?
- Hvorfor blir barna så oppslukt av dette?
- Hva ønsker dere at barna skal bruke tiden sin på?
- Når mener dere barna skal få bruke ulike spill og sosiale medier? Er dere enige? Hvis ikke - hvorfor?
- Er det forskjell på tid brukt på det digitale og andre ting, for eksempel sport eller å spille instrument? I tilfelle hvorfor?
- På hvilken måte kan dere foreldre få innblikk i hva barna gjør i spillene, appene osv?
- Er barna åpne for å involvere de voksne i sin digitale hverdag? På hvilken måte ja eller nei?
- Hvordan bruker dere vokse de digitale mediene og enhetene (Tid, enheter, apper, spill...)
- Vet dere hvor dere skal sjekke aldersgrensene på spill og tjenester barna bruker?
- Hvilke tjenester, apper, spill osv bruker deres barn? Kan dere gi hverandre tips til gode tjenester?
- Hvilke regler eller rammer har dere hjemme?
- Har dere felles rammer for de voksne og barna hjemme?
- Hvordan kan dere ta barna med på råd for å komme frem til gode rammer som alle er enige om?
- Hva betyr det at barnet skal gjøre seg ferdig med et spill/TV-program?
- Hvordan kan voksne hjelpe barna til å avslutte?
- Hva gjør dere hvis barnet sier at alle de andre barna i klassen/gruppa får lov til å (bruke data/mobil ubegrenset mye, bruke Instagram, Snapchat, Kik, spille spill med høyere aldersgrenser, har en mobiltelefon eller andre temaer som gjelder for deres gruppe)?
- Er det lurt å ha felles regler for elevene i klassen/gruppa/trinnet? I tilfellet hvilke regler skal dere lage?
- Er det noe skolen bør vite om eller få beskjed om?
- Hvordan kan dere sørge for at elevene får vite om hva dere har bestemt eller snakket om?

TEMA: SOSIALE MEDIER OG DIGITAL MOBING

På 5.-7. trinn øker bruken av sosiale medier. De fleste har sin egen smarttelefon, og mange har startet å bruke ulike sosiale tjenester, som Instagram, Snapchat, Kik, Facebook eller andre tjenester. Mange av disse har 13-års aldersgrense, men brukes likevel av de som er yngre. Med den sosiale bruken kommer også digital mobbing, som kan være skjult for oss voksne, men veldig offentlig for barna selv.

Mobbing har store konsekvenser for de barna som utsettes for det - dårlig selvfølelse, depresjon, angst, lav mestringsfølelse og langsiktige følger. Men det har også konsekvenser for alle de andre barna i en gruppe der det foregår mobbing.

Foreldres interesse for barnas opplevelser på nett og mobil synker med økende alder, samtidig som at både bruk av tjenester og negative opplevelser øker hos barna. Hvordan kan foreldrene og andre voksne hjelpe barna til å fortsette å ha et godt miljø også på nett og mobil?

Til foreldremøtet

1. Sett dere i grupper
2. Se en av filmene eller les historiene under
3. Diskuter med basis i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen
4. Noter på store ark
5. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap
6. Bruk de siste 15 minuttene til å bli enige om ting dere vil si til barna. Lag en plakat som kan henges opp på skolen, slik at barna vet hva dere har snakket om og er blitt enige om

Anbefalte filmsnutter om digital mobbing:

Dubestemmer.no har flere filmsnutter om digital mobbing http://www.dubestemmer.no/filmer?field_alders-trinn_til_video_tid=All&field_tema_til_video_target_id=59%7C60&language=All&field_teksting_tid=All
 Vennskap mot mobbing <https://www.youtube.com/watch?v=GyDlvroM114> kan også brukes som
 Redd Barna har også filmsnutter om digital mobbing på www.reddbarna.no/nettvett

HISTORIE TIL DISKUSJON

Emma og Jamila

Emma og Jamila ville ha det litt moro med en i klassen og klarte å få med seg passordet hans til Facebook da han logget inn. Etterpå logget de seg inn på kontoen hans og skrev endel ting på statusen hans og på andres tidslinje. De skrev litt stygge ting, men det var jo bare på spøk. Han og foreldrene hans ble skikkelig sure og sier at de mobber ham.

Sara

Sara får mange stygge kommentarer fra medelever på nettet og mobilen om at hun er stygg, at hun er en jævla hore og at hun bør passe seg, ellers...

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Ta utgangspunkt i en av filmene/historiene over. Har dere hørt om tilfeller der barn og ungdom har blitt mobbet på nett og mobil? Hva slags hendelser er dette?
- Hvilke typer mobbing kjenner dere til? Hva kan være mobbing? Prøv å finn så mange som mulige situasjoner og definisjoner som mulig. Er dere enige?
- Hva er sammenhengen mellom mobbing på nett og mobil og på skolen/fritid?
- Kunne dere tenke dere at deres eget barn var involvert i mobbing enten på skolen/fritid eller på nett og mobil?
- Når mener dere det passer at barna skal få tilgang til ulike spill eller sosiale medier? Er dere enige? Hvis ikke - hvorfor?
- Hvordan kan dere hjelpe barna til å sette opp tjenestene på en sånn måte at de er tryggest mulig for dem?
- Har dere snakket med barna deres om hvordan man lager passord og om deling av passord?
- Går det an å bidra til mobbing uten at man tenker over det? På hvilke måter?
- Hva slags ansvar har de som ser eller legger merke til mobbing, men ikke griper inn? Hvilket ansvar har voksne - foreldre, ansatte på skolen? Og andre barn?
- Har dere snakket med barna deres om deling av passord og bilder?
- Hva er det viktigste dere foreldre kan gjøre for at færre barn i deres nærmiljø skal utsettes for mobbing?
- Hva tenker dere er årsaken til at noen barn mobber eller trakasserer andre? Hva kan skolen, foreldre og andre gjøre for å hjelpe disse barna?
- Kan hvordan familier snakker hjemme om andre og til hverandre påvirke hvordan barna oppfører seg på skolen? På hvilke måter?
- Hvordan kan dere sammen jobbe for at barna oppfører seg bra mot hverandre? Hva er det viktigste? Språk? Kroppsspråk? Blikk? Hva de skriver på mobil og net? Hva de deler om seg selv og andre på nett og mobil?
- Er det noe dere tenker skolen må vite om? Hvordan er det viktigst å jobbe sammen med skolen om dette?
- Prøv å komme frem til 4-5 ting dere blir enige om at er viktige å fortelle barna knyttet til å være venner på skolen, fritid, på mobil, i spill og på sosiale medier.

TEMA: DELING, BEHOV FOR Å BLI SETT OG BEKREFTELSE

Barna på 5.-7. trinn går fra å være barn til å bli tenåringer og ungdommer. De kommer i puberteten, får behov for mer frihet og mer privatliv, og mange foreldre opplever at det kan bli vanskeligere å ta del i barnas digitale hverdag. Flere deler bilder og film, får behov for bekræftelse og likes, men får også teste sider av seg og får hjelp til å forme sin identitet.

Hvordan kan foreldrene sammen hjelpe barna til å ha en god hverdag? Hvilke rammer for deling av bilder, film, kommentarer, likes og kontakt med andre skal man lage?

Til foreldremøtet

1. Sett dere i grupper
2. Les en av historiene under og diskuter med basis i spørsmålene. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen.
3. Noter på store ark.
4. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap.
5. Bruk de siste 15 minuttene til å bli enige om noen råd til barna. Lag eventuelt en plakate som kan henges opp på skolen så barna vet hva dere har snakket om.

HISTORIER TIL DISKUSJON

Tok bilde uten klær

Når Linnea kommer på skolen en dag, kommer en venninne bort med mobilen sin for å vise henne et bilde. På bildet ser hun ei jente fra B-klassen som står foran speilet uten noe som helst på seg fra livet og opp. En lærer kommer bort og får se bildet. Hun blir stille og ser litt trist ut. Hun sier at jenta i parallellklassen ikke har det så lett, og når man har det vanskelig, kan man av og til gjøre ting som ingen andre forstår. Linnea og venninnen vet ikke hva de skal mene. Andre elever i klassen mener at det er jentas feil fordi hun tok bildet. De synes det er morsomt og sender bildet videre.

Tør ikke blokkere ham

Jeg er en gutt på 12 år. Jeg kom i kontakt med en gutt som er mye eldre enn meg på et spill jeg spiller. Først snakket vi mest om spillet, musikk og filmer og sånn, men etter en stund begynte han å snakke om ting som han syntes var spennende. Han ville ha meg til å snakke om sex og vise meg frem på Skype. Jeg blokkerte ham, men da begynte han å følge meg på Instagram og Snapchat. Han sa at hvis jeg blokkerte ham igjen, skulle han komme hjem til meg, han visste hvor jeg bor. Da ble jeg kjemperedd.

Hassan

Hassan er 12 år. En gutt i klassen tar bilder av Hassan naken i dusjen etter gymtimen. Han sender bildet til de andre i klassen.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Har dere hørt om hendelser eller situasjoner som ligner disse? Fortell
- Hvorfor sender barn og ungdom bilder av seg selv til andre?
- Og vi voksne - hvorfor sender vi bilder av oss selv til andre?
- Hvorfor deler barn passord med hverandre? Og er det viktig hvem som har passordet sitt? Har dere snakket med barna om deling av passord og bilder?
- Har det hendt at noe dere sa eller gjorde for gøy gjorde noen andre lei seg?
- Tror dere det har skjedd med barna i denne klassen/gruppa/trinnet?
- Hvilke medieinntrykk påvirker deres barn? På hvilken måte? (feks hva de har på seg, ting de sier, hvordan de oppfører seg mot hverandre, hva de leker)
- Ville deres barn fortalt om det dersom de opplevde noe sånn som en av disse tre?
- Hvordan kan foreldre hjelpe barna sine til å håndtere ulike situasjoner der de kan utsette seg selv for fare?
- Begår barna i disse eksemplene lovbrudd? Sjekk mot "Lover og regler på internett"
- Hva er lov og ikke lov å gjøre mot andre? Og hvor går grensen mellom hva som er lov og ikke lov og greit og ikke greit?
- Hvilken rolle har skolen i slike situasjoner? Hvordan kan de forebygge og hvordan bør de håndtere det hvis de oppdager disse?
- Hva slags råd kan dere gi til barna deres når de starter å bruke sosiale medier?
- Er det viktig å snakke om hva barna ser på TV, Youtube, nyheter og musikkvideoer hjemme? Hvorfor er det eller er det ikke viktig? Hva skal man snakke om, synes dere?

TEMA: KILDEKRITIKK – SKAL VI TRO PÅ ALT VI LESER OG SER PÅ NETT?

Internett er en kilde til informasjon for skolearbeid, om interesser, debatter og nyheter. Barn på 5.-7. trinn har ofte begynt å bruke internett for å finne informasjon og mange surfer på egenhånd, noen følger blogger, fansider og Youtube-kanaler fast. På nettet kan bilder og historier manipuleres, alle kan legge ut informasjon og fortelle sin historie eller fortelle den historien de ønsker å fortelle.

Det å skille ut hva som er sant og ikke sant, hva som er reklame, skjult reklame, og hva som er ekte nyheter er vanskelig både for voksne og for barn, og det er viktig å huske på at alle og enhver kan legge ut informasjon på nettet og manipulere informasjon.

Til foreldremøtet

1. Vis en av videoene under eller diskuter med utgangspunkt i diskusjonspunktene.
Fra Viralgranskaren (på svensk) <https://youtu.be/wc353OW5kVW0>
Fra Nasjonal digital læringsarena (NDLA) <https://youtu.be/eFJQFsJzDDY>
2. Sett dere i grupper
3. Diskuter med bakgrunn i spørsmålene under. Velg gjerne en gruppeleder som kan sørge for at alle får si noe
4. Noter på et stort ark
5. Presenter diskusjonene for hverandre og diskuter i plenum
6. Bruk de siste 15 minuttene til å bli enige om ting dere vil si til barna

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Har dere selv noen ganger sett noe som dere trodde var sant, men som viste seg å være feil?
- Er det lett å la seg lure av ting vi ser på nett?
- Hvordan kan vi skille det som er sant fra det som ikke er sant?
- Hvorfor kan det være vanskelig å skille informasjon på nettet?
- Hva slags konsekvenser kan det få for barn at de ikke sjekker informasjon?
  - I sosiale relasjoner og vennskap
  - For fysisk og mental helse
  - For skolearbeidet
- Hvordan kan dere hjelpe barna å være kritiske til kilder på nett og sjekke om noe er sant eller ikke?
- Har dere overhørt at barna lyver til hverandre? Hvorfor gjør de det, tenker dere?
- Hvordan kan inntrykk barna får fra TV/film, spill og sosiale medier ha sammenheng med hvordan de oppfører seg, hva de sier eller gjør mot hverandre? Hvordan kan dere foreldre hjelpe barna med å tenke over sine digitale opplevelser?
- Hva skal man si hvis man som foreldre skjønner at noen, for eksempel venner av barna, ikke snakker sant?
- Er det lett å ta en telefon til andre foreldre for å sjekke om noe er sant?
- Synes dere det er greit at andre foreldre snakker med deres barn om de opplevelsene de har på nett og mobil? Eller setter grenser for hva de skal få se eller spille når de er på besøk hos hverandre?

TEMA: NETTOVERGREP – IKKE ALLE ER DEN DE SIER AT DE ER ...

På nett og mobil og gjennom ulike tjenester og programmer kommer barn i kontakt med både kjente og ukjente. Akkurat som på andre steder barnet ferdes og aktiviteter de er med i, finnes det personer på nett som søker kontakt med barn. Noen av dem er eksperter på å snakke med barn og finne ut hvem som er mottakelige for kontakt. Det kan være vanskelig å kjenne igjen tegnene på at man blir manipulert, og det kan være lurt å snakke om at også dette kan skje på nett og mobil. Hvordan skal foreldre hjelpe barna til å håndtere dette?

Det å manipulere barn på nettet for seksuelle formål er ulovlig og straffbart, særlig der hensikten er å få barna med på seksuell aktivitet, enten det er å sende fra seg avkleddede bilder, true til taushet, utøve verbale krenkelser, å møte barn via videosamtaler eller å møte barn fysisk for å begå seksuelle overgrep.

Vi kjenner ikke godt til omfanget av barn på 5.-7. trinn som utsettes for manipulasjon, utnyttning eller nettovergrep. Kontakten kan skje gjennom videochat, samtale-tjenester på nett (Viber, Facetime, Skype), i spill som Minecraft eller Clash of clans hvis man spiller på internett, på sosiale medier, blogger og fansider, datingsider og i nettforumer.

Til foreldremøtet

Les opp historien under, se gjerne innslaget på NRK Super eller se videoen fra Kripos under

HISTORIE TIL DISKUSJON

Ble kontaktet av ukjente voksne

Ambre (13) opplevde noe ubehagelig da hun var ni år og var på en nettside for barn. Hun la ut telefonnummeret sitt selv om hun visste at det var noe hun ikke burde gjøre. Hun ble da kontaktet av flere ukjente voksne menn som både ringte og sendte meldinger. Ambre syntes opplevelsen var ubehagelig, og turte i starten ikke fortelle det til foreldrene. Hun var redd de ville bli sinte siden hun hadde lagt ut telefonnummeret sitt - noe hun ikke hadde hatt lov til. Heldigvis oppdaget faren det og hjalp henne, men etter opplevelsen har hun vært mye mer forsiktig med hva hun legger ut på nett om seg selv.

Les hele saken og se innslaget på NRK Supernytt

<http://nrksuper.no/super/supernytt/2013/11/25/ble-kontaktet-av-ukjente-voksne-pa-nettet/>

Bjørn Erik Ludvigsen ved Kripos snakker om Nettovergrep

<https://www.youtube.com/watch?v=NVsFHX5c6TM>

1. Sett dere i grupper
2. Diskuter med utgangspunkt i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som sørger for at alle får snakket
3. Noter på store ark
4. Presenter for hverandre og diskuter i plenum
5. Bruk de siste 15 minuttene på å bli enige om hva dere kan si til barna deres

? Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Kjenner dere til at noen barn har blitt kontaktet av voksne eller eldre barn/unge på nett og mobil? Hva skjedde?
- Kjenner dere til at noen voksne har blitt manipulert eller lurt på nett eller mobil? Hva skjedde?
- Hvem har ansvaret for å beskytte barn på nett og mobil?
- Er det lett eller vanskelig å snakke med barna om at de kan bli kontaktet av folk som vil utnytte dem?
- Hvordan kan dere snakke med deres egne og andres barn om at disse tingene kan skje?
- Hva hadde dere sagt hvis deres barn hadde fortalt om at noe slikt hadde skjedd?
- Mange barn har problemer med å fortelle om det hvis de er blitt manipulert på nett og mobil fordi de kanskje føler de har vært med på det selv, slik Ambre i innslaget til NRK Super fortalte om. Hvordan kan foreldre bygge den tilliten som skal til for at barna forteller selv om de har gjort noe de ikke fikk lov til?
- Hva ville dere gjøre hvis dere fant ut at barnet deres hadde inngått i kontakt med voksne/eldre barn/ungdom på denne måten, men ikke hadde fortalt om det selv?
- Hva ville dere gjøre hvis en annen forelder fortalte om ting som var skjedd på nettet som ditt barn ikke ville fortelle om selv?
- Er det viktig og riktig at foreldre passer på andres barn, eller er det best om alle bare passer på sine egne barn og ikke andres?
- Kan dere foreldre bli enige om noe dere kan fortelle dere barna deres at de skal gjøre dersom de blir utsatt for seksuelle eller andre krenkelser?
- Er det noe skolen kan gjøre eller bør vite om?

DEL 3: TIL FORELDREMØTET PÅ UNGDOMSTRINNET

Å snakke med ungdommer om bruken av nett og mobil er det viktigste for å gi dem en god og trygg hverdag med digitale medier. Å snakke sammen om ting som skjer bidrar til et bedre læringsmiljø på skolen, mindre mobbing og at ungdommene får kunnskap om hvordan de skal håndtere ulike situasjoner når de oppstår. Fortsett å snakke sammen!

På ungdomsskolen er ofte bruken av de digitale mediene blitt mer selvstendig, og nett og mobil brukes både i skolearbeid, for å organisere hverdagen, til underholdning og til å være sosial. Selv om ungdommene er mer selvstendige, er foreldrene fortsatt viktige i barnas liv, ikke minst som støttespillere, veiledere og rollemodeller. Fortell dem at dere er der for å hjelpe til!

Lær av hverandre og forsøk å bli enige i foreldregruppa

Foreldre er fremdeles barnas viktigste veiledere! Foreldrene kjenner sine barn og deres hverdag best. Samtidig viser undersøkelser at foreldrenes interesse for barnas nettbruk daler og foreldrene på ungdomsskolen møtes sjeldnere for å snakke om erfaringer og hvordan situasjoner skal håndteres i fellesskap. Når foreldrene snakker sammen, blir hverdagen tryggere og bedre for ungdommene.

Temaer og aktiviteter

Dette diskusjonsopplegget er bygget opp rundt forskjellige temaer som tar opp foreldres opplevelser av barn og unges digitale hverdag, barnas og ungdommenes opplevelser i digitale rom, og hva som er lurt å tenke på for å gi dem en god digital hverdag i fremtiden.

Aktivitetene rundt hvert tema er bygget opp med kort info, caser/filmer og diskusjonsoppgaver. Redd Barna har også laget *Ses offline? Et metodehefte om unge, sex og internett*. Kan lastes ned og bestilles på www.reddbarna.no/nettvett. Vi anbefaler ellers dubestemmer.no for å jobbe med nettvett på ungdomsskolen.

TEMA: HVA ER VIKTIGST – TIDEN BRUKT ELLER OPPLEVELSENE?

Tid brukt på spilling (gutter) og mobilbruk (jenter) er det som skaper størst uenighet hjemme. Ungdommer bruker mye tid på å være sosiale på nett og mobil, de ser på TV/video, leser og ser på nyheter og gjør lekser, jentene følger mer med på blogger, mens guttene deltar i netttforumer og endel ser på pornografi. Deres digitale hverdag er med på å forme deres identitet, gi dem en plass i samfunnet og i miljøet rundt seg. Hvilke rammer for nett- og mobilbruk skal foreldrene sette i denne perioden?

Til foreldremøtet

1. Se (eventuelt) filmen, der ungdommer snakker om hva slags regler for spilling og internett de ønsker seg hjemme <https://www.facebook.com/husfred.snakkomspill/videos/540354522807848/>
2. Sett dere i grupper
3. Diskuter med basis i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen.
4. Noter på store ark.
5. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap.
6. Bruk de siste 15 minuttene på å bli enige om hvilke rammer dere vil sette for barna. Lag eventuelt en plakat som kan henges opp på skolen så barna vet hva dere har snakket om.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Er det mulig å lage gode rammer for nett- og mobilbruk hjemme når barna er blitt ungdommer?
- Hvilke diskusjoner har dere hjemme om nett- og mobilbruk?
- Hva er egentlig problemet: tiden eller det ungdommene gjør på digitale enheter eller noe annet?
- Hvorfor er nett og mobil så viktig for ungdommene?
- Hva ønsker dere at barna skal bruke tiden sin på?
- Er det forskjell på tid brukt på det digitale og andre ting, for eksempel sport eller å spille instrument? I tilfelle hvorfor?
- På hvilken måte kan dere foreldre få innblikk i hva barna gjør på nett og mobil?
- Er barna åpne for å la de voksne få innblikk i sin digitale hverdag? På hvilken måte ja eller nei? Er det noen måte dere kan få bedre innblikk i dette?
- Hvordan bruker dere vokse de digitale mediene og enhetene (Tid, enheter, apper, spill...)?
- Hvilke tjenester, apper, spill osv bruker deres barn?
- Hvilke regler eller rammer har dere hjemme?
- Har dere felles rammer for de voksne og barna hjemme?
- Snakker dere om deling av passord, bilder og videoer hjemme?
- Hvordan kan dere ta barna med på råd for å komme frem til gode rammer som alle er enige om?
- Hva betyr det at barnet skal gjøre seg ferdig med et spill/TV-program/aktivitet?
- Hva er det viktigste dere kan hjelpe barna med i den tiden de går på ungdomsskolen?
- Er det lurt å ha felles regler eller rammer for elevene i klassen/gruppa/trinnet? I tilfellet hvilke regler skal dere lage?
- Er det noe skolen bør vite om eller få beskjed om?
- Hvordan kan dere sørge for at elevene får vite om hva dere har bestemt eller snakket om?

TEMA: – SOSIALE MEDIER OG DIGITAL MOBBING

De aller fleste ungdomsskoleelever er veldig sosiale på nett og mobil, og det er på ungdomsskolen barna opplever mest mobbing og trusler. Dette tar form av uthenging, deling av bilder, misbruk av passord og andres profiler, ignorering av enkelte elever fra fellesgrupper, stygge SMSer eller verbalt å si stygge ting til hverandre, bruk av skjellsord, oppfordring til vold og samling til slosskamper osv.

Hvis barna vet at foreldrene er engasjerte og snakker sammen får de en tryggere hverdag, men hva er lurt å bli enige om? Hvordan kan foreldrene og andre voksne hjelpe ungdommene til å fortsette å ha et godt miljø også på nett og mobil?

Til foreldremøtet

1. Sett dere i grupper
2. Se en av filmene eller les historiene under
3. Diskuter med basis i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen
4. Noter på store ark
5. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap
6. Bruk de siste 15 minuttene på å bli enige om ting dere vil snakke med barna om. Lag en plakate som kan henges opp på skolen, slik at barna vet hva dere har snakket om og er blitt enige om

Anbefalte filmsnutter om digital mobbing:

Dubestemmer.no har flere filmsnutter om digital mobbing http://www.dubestemmer.no/filmer?field_alderstrinn_til_video_tid=All&field_tema_til_video_target_id=59%7C60&language=All&field_teksting_tid=All

Vennskap mot mobbing <https://www.youtube.com/watch?v=GyDlvroM114>

Redd Barna har også filmsnutter om digital mobbing på www.reddbarna.no/nettvett

HISTORIE TIL DISKUSJON

Emma og Jamila

Emma og Jamila ville ha det litt moro med en i klassen og klarte å få med seg passordet hans til Facebook da han logget inn. Etterpå logget de seg inn på kontoen hans og skrev endel ting på statusen hans og på andres tidslinje. De skrev litt stygge ting, men det var jo bare på spøk. Han og foreldrene hans ble skikkelig sure og sier at de mobber ham.

Karolina og Johannes

Karolina og Johannes går i samme klasse og er kjærester. Karolina gjør det slutt på sms, uten noen forklaring. Senere på kvelden oppdager hun at Johannes har delt intime bilder med de andre i klassen. Når hun kommer på skolen dagen etter opplever hun at mange tar avstand fra henne, de sier hun er «billig» og dumt som har delt sånne bilder. Karolina og Johannes snakker ikke sammen. Hun føler seg dum som delte bildene og hun tør ikke å fortelle noe til foreldrene sine eller lærerne.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Ta utgangspunkt i en av filmene/historiene over. Har dere hørt om tilfeller der ungdom har blitt mobbet på nett og mobil? Hva slags hendelser er dette?
- Hvilke typer mobbing kjenner dere til? Hva kan være mobbing? Prøv å finn så mange som mulige situasjoner og definisjoner som mulig. Er dere enige?
- Hva er sammenhengen mellom mobbing på nett og mobil og på skolen/fritid?
- Kunne dere tenke dere at deres eget barn var involvert i mobbing enten på skolen/fritid eller på nett og mobil?
- Går det an å være med på mobbing uten at man tenker over det? På hvilke måter?
- Hva slags ansvar har de som ser eller legger merke til mobbing, men ikke griper inn? Hvilket ansvar har voksne - foreldre, ansatte på skolen? Og andre barn?
- Hva er det viktigste dere foreldre kan gjøre for at færre ungdommer i deres nærmiljø skal utsettes for mobbing?
- Hva tenker dere er grunnen til at noen ungdommer mobber eller trakasserer andre? Hva kan skolen, foreldre og andre gjøre for å hjelpe dem?
- Kan hvordan familier snakker hjemme om andre og til hverandre påvirke hvordan ungdommene oppfører seg på skolen? På hvilke måter?
- Hvordan kan dere sammen jobbe for at ungdommene oppfører seg bra mot hverandre? Hva er det viktigste? Språk? Kroppsspråk? Blikk? Hva de skriver på mobil og nett? Hva de deler om seg selv og andre på nett og mobil? Hvordan de bruker informasjon om hverandre til å mobbe?
- Er det noe dere tenker skolen må vite om? Hvordan er det viktigst å jobbe sammen med skolen om dette?
- Prøv å komme frem til 4-5 regler eller ting dere blir enige om at er viktige å fortelle barna knyttet til å være venner på skolen, fritid, på mobil, i spill og på sosiale medier.

TEMA: KILDEKRITIKK – HVORDAN TA STILLING TIL DET MAN LESER OG SER PÅ NETT?

Internett er en viktig kilde til informasjon for skolearbeid, om interesser, debatter og nyheter. Det kan være vanskelig å vite om noe er sant eller ikke, og feilinformasjon kan bidra til ryktespredning og mobbing, og til rekruttering til hatkriminalitet, ekstremisme, selvskading og forherligelse av å være tynn osv. Hva er reklame og hva er skjult reklame? Og hvordan påvirker det ungdommene? Kritisk sans må trenes opp - hvordan kan foreldre bidra til dette?

Til foreldremøtet

1. Vis en av videoene, les historien eller diskuter med utgangspunkt i diskusjonspunktene.
Fra *Viralgranskaren* (på svensk) <https://youtu.be/wc353OW5kW0>
Fra *Nasjonal digital læringsarena* (NDLA) <https://youtu.be/eFJQFsJzDDY>
2. Sett dere i grupper
3. Diskuter med bakgrunn i spørsmålene under. Velg gjerne en gruppeleder som kan sørge for at alle får si noe
4. Noter på et stort ark
5. Presenter diskusjonene for hverandre og diskuter i plenum
6. Bruk de siste 15 minuttene til å bli enige om hva dere vil snakke med barna om.

HISTORIE TIL DISKUSJON

Herlig å være tynn

Kristine liker ikke seg selv noe særlig. Hun føler seg for tykk, liker ikke så godt utseendet sitt - og alle ser så utrolig bra ut på nett. Kristine liker å tenke på at hun kan bli skikkelig tynn, og finner noen blogger og grupper på nettet der mange snakker om hvor sunt det er å være tynn. Hun har funnet noen grupper på nettet, der jenter forteller om hvor enkelt det er å bli tynn. Kristine tenker at hun vil prøve - kanskje det går greit? Hun har hørt at endel jenter blir syke og ikke klarer å stoppe, men det tror ikke Kristine vil hende med henne - hun har jo alltid vært flink på skolen og klart det hun har bestemt seg for.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Har dere selv noen ganger sett noe som dere trodde var sant, men som viste seg å være feil?
- Er det lett å la seg lure av ting vi ser på nett?
- Hvordan kan vi skille det som er sant fra det som ikke er sant?
- Hvorfor kan det være vanskelig å skille informasjon på nettet?
- Hva slags konsekvenser kan det få for barn at de ikke sjekker informasjon?
  - I sosiale relasjoner og vennskap
  - For fysisk og mental helse
  - For skolearbeidet
- Hvordan kan dere hjelpe ungdommene å være kritiske til kilder på nett og sjekke om noe er sant eller ikke?
- Har dere overhørt at ungdommene lyver til hverandre? Hvorfor gjør de det, tenker dere?
- Hvordan kan inntrykk ungdommene får fra TV/film, spill og sosiale medier ha sammenheng med hvordan de oppfører seg, hva de sier eller gjør mot hverandre? Hvordan kan dere foreldre hjelpe ungdommene med å tenke over sine digitale opplevelser?
- Hva skal man si hvis man som foreldre skjønner at noen, for eksempel venner av ungdommene, ikke snakker sant?
- Er det lett å ta en telefon til andre foreldre for å sjekke om noe er sant?
- Synes dere det er greit at andre foreldre snakker med deres barn om de opplevelsene de har på nett og mobil? Eller setter grenser for hva de skal få se eller spille når de er på besøk hos hverandre?

TEMA: DELING, BEHOV FOR Å BLI SETT OG BEKREFTELSE

Ungdomstiden er en tid der barn former sin identitet, og samtidig som de kanskje ønsker å være ”normale” blir det også viktig å skille seg ut. Hvordan man fremstår, behovet for å bli likt og få bekreftelse gjør at ungdommer i denne perioden er mer sårbare, og kanskje mer villig til å ta risikoer og teste grenser. Mye av denne testingen foregår på nett. Hvordan kan foreldrene hjelpe ungdommene sine til å ta valg som er riktige for seg? Hvordan kan foreldrene sammen hjelpe barna til å ha en god hverdag? Hvilke rammer for deling av bilder, film, kommentarer, likes og kontakt med andre skal man lage?

Til foreldremøtet

1. Sett dere i grupper
2. Les en av historiene under og diskuter med basis i spørsmålene. Velg gjerne en ordstyrer som har som oppgave å sørge for at alle får si noe og delta i diskusjonen.
3. Noter på store ark.
4. Presenter for de andre gruppene og diskuter i fellesskap.
5. Lag eventuelt en plakate som kan henges opp på skolen så barna vet hva dere har snakket om.

HISTORIE TIL DISKUSJON

Tok bilde uten klær

Når Linnea kommer på skolen en dag, kommer en venninne bort med mobilen sin for å vise henne et bilde. På bildet ser hun ei jente fra B-klassen som står foran speilet uten noe som helst på seg fra livet og opp. En lærer kommer bort og får se bildet. Hun blir stille og ser litt trist ut. Hun sier at jenta i parallellklassen ikke har det så lett, og når man har det vanskelig, kan man av og til gjøre ting som ingen andre forstår. Linnea og venninnen vet ikke hva de skal mene. Andre elever i klassen mener at det er jentas feil fordi hun tok bildet. De synes det er morsomt og sender bildet videre.

Tør ikke blokkere ham

Jeg er en gutt på 15 år. Jeg kom i kontakt med en gutt som er mye eldre enn meg på et spill jeg spiller. Først snakket vi mest om spillet, musikk og filmer og sånn, men etter en stund begynte han å snakke om ting som han syntes var spennende. Han ville ha meg til å snakke om sex og vise meg frem på Skype. Jeg blokkerte ham, men da begynte han å følge meg på Instagram og Snapchat. Han sa at hvis jeg blokkerte ham igjen, skulle han komme hjem til meg, han visste hvor jeg bor. Da ble jeg kjemperedd.

Hassan

Hassan er 13 år. En gutt i klassen tar bilder av Hassan naken i dusjen etter gymtimen. Han sender bildet til de andre i klassen.

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Har dere hørt om hendelser eller situasjoner som ligner disse? Fortell
- Hvorfor sender ungdom bilder av seg selv til andre?
- Og vi voksne - hvorfor sender vi bilder av oss selv til andre?
- Har det hendt at noe dere sa eller gjorde for gøy gjorde noen andre lei seg?
- Tror dere det har skjedd med ungdommene i denne klassen/gruppa/trinnet?
- Hvilke medieinntrykk påvirker deres barn? På hvilken måte? (feks hva de har på seg, ting de sier, hvordan de oppfører seg mot hverandre, hva de leker)
- Ville deres barn fortalt om det dersom de opplevde noe sånn som en av disse tre?
- Hvordan kan foreldre hjelpe barna sine til å håndtere ulike situasjoner der de kan utsette seg selv for fare?
- Begår ungdommene i disse eksemplene lovbrudd? Sjekk mot "Lover og regler på internett"
- Hva er lov og ikke lov å gjøre mot andre? Og hvor går grensen mellom hva som er lov og ikke lov og greit og ikke greit?
- Hvilken rolle har skolen i slike situasjoner? Hvordan kan de forebygge og hvordan bør de håndtere det hvis de oppdager disse?
- Er det viktig å snakke om det ungdommene ser på TV, Youtube, nyheter og musikkvideoer hjemme? Er det viktig å snakke om bruk av pornografi og grensesetting? Hvorfor er det eller er det ikke viktig? Hva skal man snakke om, synes dere?
- Prøv å bli enige om 3-5 regler eller ting dere kan snakke med barna om
- Er det noe skolen bør vite om av det dere har diskutert?

TEMA: UTPRØVING, PRESS, SEKSUALITET OG NETTOVERGREP

Sosiale medier og mobil blir også brukt av ungdommer for å teste ut sider ved sin egen identitet og seksualitet. Bilder, video og meldinger blir brukt i kjæresteforhold og mellom venner.

Gutter og jenter bruker nett og mobil forskjellig, og har forskjellig oppfatning av hvor grenser går for hva som er greit og ikke greit når det gjelder seksuell atferd. 70% av 16-årige gutter har brukt porno, mens 2 av 10 av foreldrene sier det samme. Mye flere jenter får uønsket seksuell oppmerksomhet, men omtrent like mange gutter og jenter har sendt nakenbilder av seg selv. Likevel opplever 1 av 4 jenter i alderen 13-16 år at de blir presset til å sende bilder av seg selv. Flere gutter enn jenter som får uønsket seksuell oppmerksomhet avtaler å møte den andre personen.*

Det å manipulere barn og ungdom på nettet for seksuelle formål er ulovlig og straffbart, enten det er å sende fra seg avkledde bilder, true til taushet, utøve verbale krenkelses, å møte barn via videosamtaler eller å møte barn fysisk for å begå seksuelle overgrep. Men det er vanskelig å si noe om omfanget av dem som blir utsatt for manipulasjon og seksuelle overgrep.

Til foreldremøtet

Les opp historien under, se gjerne innslaget på NRK Super eller se videoen fra Kripis under

HISTORIE TIL DISKUSJON

Ble kontaktet av ukjente voksne

Ambre (13) opplevde noe ubehagelig da hun var ni år og var på en nettside for barn. Hun la ut telefonnummeret sitt selv om hun visste at det var noe hun ikke burde gjøre. Hun ble da kontaktet av flere ukjente voksne menn som både ringte og sendte meldinger. Ambre syntes opplevelsen var ubehagelig, og turte i starten ikke fortelle det til foreldrene. Hun var redd de ville bli sinte siden hun hadde lagt ut telefonnummeret sitt - noe hun ikke hadde hatt lov til. Heldigvis oppdaget faren det og hjalp henne, men etter opplevelsen har hun vært mye mer forsiktig med hva hun legger ut på nett om seg selv.

Les hele saken og se innslaget på NRK Supernytt

Bjørn Erik Ludvigsen ved Kripis snakker om Nettovergrep

FILM: <https://www.facebook.com/politietioslo/videos/1272401846152079/>

1. Sett dere i grupper
2. Diskuter med utgangspunkt i spørsmålene under. Velg gjerne en ordstyrer som sørger for at alle får snakket
3. Noter på store ark
4. Presenter for hverandre og diskuter i plenum
5. Sett av 15 minutter til å bli enige om regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme
  - kan dere lage en plakat å henge opp på skolen?

* Kilde: Barn og medier 2016, Medietilsynet

Spørsmål til diskusjon

Mål: Bli enige om 3-5 regler eller ting dere skal snakke med barna om hjemme

- Kjenner dere til at noen barn har blitt kontaktet av voksne eller eldre barn/unge på nett og mobil? Hva skjedde?
- Kjenner dere til at noen voksne har blitt manipulert eller lurt på nett eller mobil? Hva skjedde?
- Hvem har ansvaret for å beskytte barn på nett og mobil?
- Er det lett eller vanskelig å snakke med barna om at de kan bli kontaktet av folk som vil utnytte dem?
- Hvordan kan dere snakke med deres egne og andres barn om at disse tingene kan skje?
- Hva hadde dere sagt hvis deres barn hadde fortalt om at noe slikt hadde skjedd?
- Hva tenker dere om at så mange som 1 av 4 av jentene som hadde sendt nakenbilder hadde følt seg presset til det?
- Hvordan kan man snakke med jenter og gutter om å respektere andres grenser, og hvilke handlinger som går over andres grenser?
- Mange barn har problemer med å fortelle om det hvis de er blitt manipulert på nett og mobil fordi de kanskje føler de har vært med på det selv, slik Ambre i innslaget til NRK Super fortalte om. Hvordan kan foreldre bygge den tilliten som skal til for at barna forteller selv om de har gjort noe de ikke fikk lov til?
- Hva ville dere gjøre hvis dere fant ut at barnet deres hadde inngått i kontakt med voksne/eldre barn/ungdom på denne måten, men ikke hadde fortalt om det selv?
- Hva ville dere gjøre hvis en annen forelder fortalte om ting som var skjedd på nettet som ditt barn ikke ville fortelle om selv?
- Er det viktig og riktig at foreldre passer på andres barn, eller er det best om alle bare passer på sine egne barn og ikke andres?
- Kan dere foreldre bli enige om noe dere kan fortelle dere barna deres at de skal gjøre dersom de blir utsatt for seksuelle eller andre krenkelser?
- Er det noe skolen kan gjøre eller bør vite om?

Fakta:

- Stort sett alle barn mellom 9 og 16 år har lært om fornuftig bruk av mobil, spill og internett. De fleste har fått denne opplæringen på skolen.
- 9 av 10 barn bruker internett daglig. Både tid brukt og antall aktiviteter øker med alder. Foreldrenes interesse for deres digitale liv er dalende med alder, mens de er mer interessert i barnas andre fritidsaktiviteter.
- De vanligste digitale aktivitetene er å se TV eller video, bruke søkemotorer og oppslagsverk, sosiale medier og bildetjenester, musikkstrømming og spill.
- 9 av 10 barn mellom 9 og 16 år har en smarttelefon.
- Nesten alle 9-16-åringene spiller dataspill på fritiden.
- 7 prosent av 9-16-åringene har opplevd nettmobbing på ukentlig eller månedlig basis. Flere gutter enn jenter oppgir at de har mobbet eller vært slemme med noen på nett eller mobil.
- Halvparten av barna har meldt ifra om noe som har skjedd på internett, flest har sagt fra til venner og foreldre.
- 17 prosent av 9-16-åringene har sendt bilder eller videoer av andre uten at de har sagt ja til det. 1 av 3 har sendt eller lagt ut tekst, bilder eller videoer som de angret på etterpå.
- 1 av 5 har opplevd at andre har delt bilder av dem som gjorde dem sinte eller triste, 4 % har opplevd dette på ukentlig eller månedlig basis. Flere jenter enn gutter har opplevd dette.
- 23 prosent kjenner til sine venners passord.
- Nesten 7 av 10 barn og unge mener reklame på internett, blogger og sosiale medier er kjedelig og irriterende. Nesten 1 av 3 synes det er vanskelig å vite hva som er reklame.

Foreldrenes interesse for hva barna gjør på nett og mobil avtar med alderen, mer enn for andre fritidsinteresser

Kilde: Medietilsynet 2016: Barn og medier og Foreldre om barn og medier

Vi kan alle hjelpe til å gi
barn og ungdom en god digital hverdag!

Besøksadresse
Redd Barna
Storgata 38, 0182 Oslo

Postadresse:
Redd Barna
P.O. Box 6902, St. Olavs plass
N-0130 Oslo

Tlf: 22 99 09 00
post@reddbarna.no
www.reddbarna.no